

Пропозиції:

- удосконалити сайт «Invest Kharkiv» матеріалами, новинами, дайджестами про інноваційну діяльність та анонсами цікавих подій для МСП та стартапів і так перетворити цей сайт у «Харків інвестиційний та інноваційний»;
- створити для якісної інформаційно-консультативної допомоги МСП та стартапам Інвестиційно-інноваційний центр при Харківській міській раді.

5.2. НАЛАГОДЖЕННЯ КООРДИНАЦІЇ НАУКИ, ОСВІТИ І БІЗНЕСУ

Аналізуючи сучасний стан координації науки, освіти і бізнесу у сфері інноваційної діяльності в Україні слід зауважити, що в системі взаємодії наукової громадськості, сектора освіти, бізнес-структур, органів управління відбуваються зміни, які впливають на трансформацію форм такої взаємодії. Наразі спостерігається перехід від ієрархічної системи з державними директивами до мережевої моделі взаємодії з гнучкими структурами, розвиненими комунікаційними каналами і координуванням діяльності всіх зацікавлених груп учасників.

Розуміння локальних потреб, специфічних для наукових організацій, сектора освіти і бізнес-структур, як основних споживачів наукового продукту, обумовлює необхідність забезпечення сфокусованості інтересів усіх зацікавлених груп учасників на ключових завданнях розвитку науково-технологічної сфери. Таким чином, виникає необхідність формування узгодженого бачення наукового і технологічного майбутнього у наукової громадськості, сектора освіти, бізнес-структур, органів місцевого самоврядування.

Розглядаючи проблеми координації діяльності інноваційних структур, наукових установ і закладів освіти, не можна залишити поза увагою значення функціонування технологічних парків, які є яскравими представниками взаємодії науки, освіти та бізнесу.

Технопарки функціонують переважно на основі венчурного капіталу і мають на меті створення принципово нових технологій і зразків промислової продукції, сприяючи комерціалізації досягнень технологічної революції.

Основу діяльності технопарку складає виробничо-технологічна діяльність. Для вирішення специфічних завдань, пов'язаних зі здійсненням цієї діяльності, створюються окремі юридичні особи – МСП. Мережа цих підприємств досить розгалужена, через них технопарки впроваджують нові технології у виробництво і здійснюють комерціалізацію наукових досліджень. Адже, функціонуючи ізольовано, МСП потрапляють у досить складну ситуацію, тому що вони мають дуже обмежені фінансові, технічні та інші можливості. З цієї причини такі підприємства мають тенденцію до утворення технологічних парків.

Технопарки мають впливати не тільки на економіку регіонів, структурну перебудову промисловості, але й на розвиток культурологічного середовища тих напрямків, що пов'язані з людиною, природою, суспільством.

Послугами технопарків можуть користуватися суб'єкти МСП, які знаходяться на різних стадіях комерційного освоєння наукових знань, ноу-хау і наукоємних технологій.

Концепція реформування повинна передбачати також об'єднання українського наукового потенціалу з підприємницьким тих країн, що не мають власної фундаментальної науки. У великих наукових центрах варто створювати не технопарки, а технопаркові зони, розподілені в межах усього населеного пункту. Технопаркова зона може послужити доброю базою для перетворення їх у технополіси чи інноваційні порти.

Роль технопарків виявляється у формуванні технологічної бази країни і технологічному трансфері, а також у забезпеченні конкурентоспроможності товарів і послуг. Технопарк повинен бути результатом співпраці усіх суб'єктів, від яких залежить доля регіону. Він має стати спільним підприємством, у створенні якого беруть участь регіональні і місцеві органи влади і управління, промислові підприємства, приватні підприємці та фінансові інститути.

Суб'єкти МСП можуть входити до технопарку та отримувати від нього усі функціональні можливості у сприянні для розвитку та реалізації проектів та розробок. Однак для входу до технопарку від суб'єкта МСП вимагається наявність статусу юридичної особи, що значно обмежує можливості реалізації інноваційних проектів та розробок для інноваторів.

Недоліки в діяльності українських технопарків пов'язані з вкрай недосконалою системою супроводу цієї діяльності. Комісія з технопарків не займається вдосконаленням інноваційного законодавства. Більше того, ті зміни, які були здійснені в нормативній базі щодо функціонування технопарків, призвели до віддалення їх від інноваційного процесу як елементу економічного розвитку.

Незважаючи на перелічені проблеми функціонування технопарків у вітчизняних економічних і правових реаліях, наразі в Україні нараховується 16 технопарків, із яких дійсно працюють 8.

Технопарки надають комфортні умови для ведення інноваційної діяльності, пропонують широкий спектр послуг, що підтримують і сприяють розвитку інноваційного підприємництва завдяки постійному удосконаленню матеріально-технічної, соціально-культурної, інформаційної та фінансової бази становлення і розвитку діяльності суб'єктів МСП.

Одним з перших в Україні було створено технопарк «Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона» (м. Київ) (далі – технопарк ІЕЗ). Бізнес-план технопарку включає проведення маркетингових досліджень, фундаментальних і прикладних досліджень, конструкторсько-технологічних робіт, розробку технологій, матеріалів і устаткування, фінансово-економічне обґрунтування організації виробництва інноваційної продукції, послуги при освоєнні та супроводі виробництва, постачання продукції на внутрішній і зовнішні ринки.

Учасниками технопарку ІЕЗ є 35 різних організацій і підприємств, з них представили і виконали інноваційні та інвестиційні проекти – ІЕЗ ім. Є.О. Патона, НТК ІЕЗ, Інженерний центр зварювання тиском ІЕЗ, ТОВ «Технопромін», Державна організація «Науково-інженерний центр» Дуга», Науково-дослідний центр «Експловед», Державне впровадзувальне підприємство «Екотехнологія», АТ «КЗЕ-СО», Фірма «СЕЛМА», ВАТ Запорізький завод зварювальних флюсів та скловиробів, Фізико-хімічний інститут захисту навколишнього середовища і людини, ВАТ «Київський завод комунального машинобудування», ВАТ «Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат», Спільне українсько-російське виробниче підприємство «Дон-Лан», ВАТ «ВЕСТА-Дніпро», ВАТ «ВЕСТА ІНДАСТРІАЛ».

Організації та підприємства, які входять до складу Технопарку ІЕЗ, зберігають за собою всі права юридичних осіб і самостійно здійснюють свою господарську діяльність. При цьому вони використовують розвинену інфраструктуру ІЕЗ, його банк інформації і результати наукових досліджень.

Технологічний парк «Інститут монокристалів» (м. Харків), створений за розпорядженням Президента України у 2000 році, є одним з найбільших інноваційних підприємств у північно-східному регіоні України. До його складу входять провідні академічні установи матеріалознавчого профілю, ЗВО, науково-технологічні організації, які мають високий інноваційний потенціал та конкурентноздатні на світовому ринку розробок, зокрема НТК «Інститут монокристалів» НАН України, ЦРМБ «Харківські технології», Агентство європейських інновацій.

Основне завдання технопарку «Інститут монокристалів» – створення і виробництво високотехнологічної продукції як для потреб внутрішнього ринку, так і для збільшення експортного потенціалу України, забезпечення повного циклу «дослідження – розробка – впровадження – промисловий випуск». Одним із пріоритетних напрямків розвитку технопарку є підготовка вчених і фахівців до комерціалізації наукових розробок, створення нових технологічних підприємств малого і середнього бізнесу.

Поряд з технологічним парком «Інститут монокристалів» створено Приватне акціонерне товариство «Технологічний парк «Інститут монокристалів» (частка держави 15,9%) Місія цієї юридичної особи – підтримка інновацій у науково-технологічній сфері.

Зважаючи на це, є підстави для визначення відсутності системних зв'язків у структурі технопарку між його учасниками та партнерами. Технопарки мають гарантований відповідними законодавчими актами держави спеціальний режим діяльності, що робить їх особливо привабливими для співпраці з підприємствами малого і середнього бізнесу.

Правовий механізм освоєння різних науково-інноваційних розробок за участі суб'єктів МСП може виглядати наступним чином. Учасниками технопарку можуть бути не лише суб'єкти МСП, дослідні установи, промислові товариства, а й ЗВО. Зокрема, таким прикладом є технопарк «Текстиль» (м. Херсон), до складу якого входять: Херсонський національний технічний університет, Асоціація вівцеводів

та козоводів України, Херсонська ТПП, Інститут тваринництва степових районів «Асканія-Нова», Херсонський державний аграрний університет, ТОВ «Бородіно-А».

Одним із основних способів поліпшення стану інноваційної економіки України є максимально швидкий розвиток малого підприємництва в науці, і, особливо, в університетському середовищі. Як показує світовий досвід створення і розвитку НП, достатній ефект можна отримати тільки при залученні в даний процес вузівської інфраструктури, що забезпечує постійну кадрову політику і активно включає в процес інновацій найбільш динамічну частину суспільства: студентську молодь, яка намагається досягти найвищих досягнень в освіті, кар'єрі і бізнесі. Цей сектор є найбільш динамічним і вимагає невеликих капіталовкладень.

Найбільш ефективна комерціалізація інноваційних проектів МСП можлива при взаємодії з технопарками за рахунок пільгових митних режимів щодо ввозу імпортного обладнання для виконання проектів парків, пільг з надання приміщень в оренду.

Особливу увагу слід звернути на досвід діяльності технологічних парків поза межами України. Один з найуспішніших технопарків у світі створено в передмісті Кракова. У 1997 році була заснована компанія для управління спеціальною економічною зоною у Кракові. Вона не мала активів, капіталів або землі для інвестування. Зараз Краківський технологічний парк – це процвітаючий бізнес-район: більш ніж 160 прибуткових інвестпроектів дали 18 тис. нових робочих місць. Крім податкових пільг та інвестицій у привабливі проекти, в технопарку існує так званий бізнес-інкубатор, де випускники вузів можуть реалізувати свої найсміливіші ідеї. На це вони отримують початковий капітал і три роки безкоштовної оренди приміщень та обладнання (<http://www.kpt.krakow.pl/en/>).

До того ж в межах процесу розширення ЄС, Австрією спільно з Чехією, Словаччиною та Угорщиною реалізовано проект «Знищення кордонів у свідомості». Ключове місце в цьому проекті займають дев'ять технопарків (Доберсберг, Дрозендорф, Ретц, Хоенау, Брюк ам Ляйта, Гмюнд, Літшау, Лаа та Вайтра), завдяки яким відбувається розбудова економічних, соціальних та культурних зв'язків у прикордонних регіонах.

Ще одним прикладом співробітництва є Транскордонний технопарк Гмюнд-Чеське Веленіце, який розташований на кордоні між Австрією та Чехією і має загальну площу 830 тис. кв. м (330 тис. кв. м на території Австрії та 500 тис. кв. м. у Чехії). Цей технопарк утворено фірмою WEG Wirtschaftspark-Entwicklungs-Gesellschaft m.b.H., яка зареєстрована у формі товариства з обмеженою відповідальністю відповідно до чинного законодавства Австрії. Створення Транскордонного технопарку стало можливим завдяки спеціальній угоді між урядами Австрійської Республіки та Чеської Республіки, в якій обумовлено режим його функціонування.

Діяльність цього технопарку сконцентрована на розбудові економічного співробітництва австрійських та чеських фірм. Поєднання переваг відносно дешевої чеської робочої сили та авторитету австрійської якості готової продукції, зробило це місце досить привабливим для інвесторів. Зараз у технопарку розташовано фірми, що працюють у галузях машинобудування, телекомунікації, програмного забезпечення, дерево- та металообробки, автомобілебудування.

Фінансування проекту здійснювалось за рахунок коштів Австрії та Чехії. При цьому, кожна з країн забезпечувала будівництво необхідних споруд та інженерних комунікацій на своїй території. Крім цього, земельні ділянки з обох сторін кордону були безкоштовно виділені для реалізації проекту. Австрійською стороною інвестовано в цей проект 86 млн. євро, а чеською – 72 млн. євро.

На думку більшості науковців, концентрація всіх учасників інноваційного процесу в межах однієї території забезпечує замкненість і ефективність технологічного ланцюга від науково-дослідницьких проектів до випуску нового продукту. Традиційно прийнято вважати, що така модель технопарків забезпечить ефективне функціонування «трикутника знань» (освіта – наука – виробництво). За переконанням вчених, така форма організації дозволяє концентрувати інтереси основних учасників інноваційної діяльності: університетів, науково-дослідних установ, бізнесу, промисловості, регіональної та місцевої влади. Перевагою такої моделі має стати відповідність цілей технологічного парку пріоритетним задачам конкретних територій та наявному потенціалу відповідних регіональних соціально-економічних систем.

Висновок. Інтеграцією освіти, науки і бізнесу є процес взаємодії, співпраці наукових організацій, освітніх закладів і підприємницьких структур різної відомчої приналежності з метою взаємовигідного підвищення ефективності наукової, освітньої та виробничої діяльності, що здійснюється ними для підготовки висококваліфікованих фахівців, а також раціонального використання фінансових, матеріально-технічних, кадрових ресурсів. У побудові нових взаємовідносин між елементами інтеграції обов'язковими

є наступні аспекти: 1) стійка співпраця суб'єктів інтеграції, що обумовлює сумісний розвиток; 2) узгодження рівнів соціально-економічного розвитку за рахунок різноманітності відносин, що складаються у новій інтегрованій системі.

На сьогодні в Україні у процесах взаємодії науки, освіти і бізнесу переважає двостороння інтеграція. ЗВО і наукові установи більш схильні до інтеграції один з одним у фундаментальних сферах наукової та освітньої діяльності; у прикладних сферах діяльності вони надають перевагу бізнесу. Бізнес же надає перевагу науці у дослідницькій сфері, а ЗВО – в освітній.

У випадках трьохсторонньої взаємодії серед її учасників частіше всього виділяється провідний ланцюг: представники науки, освіти або бізнесу виступають з ініціативною пропозицією про створення трьохсторонніх договорів, суміжних центрів, лабораторій, або про співпрацю в рамках науково-освітнього комплексу.

Розвиток гнучких мережевих структур (наприклад, інноваційних кластерів та технопарків), що створюються на основі багатосторонніх відносин і об'єднують ЗВО, наукові організації, підприємства, інноваційні фірми, можна вважати однією з необхідних умов для успішного функціонування інтегративних комплексів.

Недоліки:

- обмежений попит на інноваційні пропозиції в Україні;
- відсутність співробітництва технопарків та суб'єктів МСП;
- відсутність зацікавленості фінансових і банківсько-кредитних систем у підтримці інноваційних проєктів;
- відсутність мережевої взаємодії між представниками науки, освіти і бізнесу;
- превалюють двостороння інтеграція між наукою, освітою та бізнесом;
- поступове зменшення фінансування наукових досліджень з боку держави.

Пропозиції:

Для ефективної інтеграції освіти, науки і бізнесу пропонуємо наступні кроки:

- розробка сумісних технологій у відповідності з поточними фактичними і стратегічними цілями, як бізнесу, так і регіону в цілому;
- створення регіональних інноваційних кластерів та технопарків;
- підготовка конкурентоздатних випускників, які б мали можливість стажуватися протягом навчання за спеціальністю в представників бізнесу із подальшим їх працевлаштуванням;
- стратегічне планування в ЗВО попиту на нові спеціальності серед представників бізнесу та науки;
- залучення представників бізнесу в учбовий процес та наукові дослідження;
- можливості застосування досліджень на базі інститутів і університетів у промислових масштабах, що забезпечить економічний добробут економіки регіону і можливість отримання державної підтримки для досліджень, інновацій і розробок;
- створення регіонального інноваційного центру з участю в ньому ЗВО, науково-дослідних інститутів чи інших регіональних центрів;
- започаткування щорічних заходів, в яких будуть брати участь представники науки, бізнесу та освіти.

5.3. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ М. ХАРКОВА ДЛЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ МСП ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТАРТАПІВ

Стратегією розвитку Харківської області на період до 2020 року передбачено, що магістральним напрямом діяльності регіональної влади є сприяння розвитку приватних малих та мікропідприємств через створення належної інфраструктури підтримки підприємництва.